

Wie bestuurt het land?

Nederland is een democratie. Een belangrijk kenmerk van een democratie is een parlement. In zo'n parlement zitten mensen die door de bevolking zijn gekozen. Zij zitten namens een politieke partij in het parlement. De regering kan alleen maar regeren als zij door een meerderheid van de leden van het parlement is goedgekeurd. Regering en parlement maken namelijk samen wetten. Zo zit de Nederlandse politiek in elkaar.

WAT IS POLITIEK?

De vraag is misschien gemakkelijk, maar het antwoord niet. Politiek gaat onder andere over regels. Niet over de regels van bijvoorbeeld een voetbalwedstrijd. Politiek gaat over regels die bepalen hoe een land, een provincie of een gemeente moet worden bestuurd. En wie dat moeten doen. Maar dat is niet het enige. Politiek gaat ook over beslissingen die

ons allemaal aangaan. Politici, mensen dus die in de politiek zitten, beslissen over heel veel dingen waar iedereen direct mee te maken heeft. Dat kan gaan over de belastingen die je moet betalen. Over de leeftijd waarop je mag stoppen met werken. Over het onderwijs, de natuurgebieden of het aanleggen van nieuwe spoorlijnen of wegen. Over de politie en over de gezondheidszorg. Wie

beslist nu eigenlijk over deze zaken?
Wie bestuurt het land?

WIE BESTUURT HET LAND?

In Nederland wonen meer dan 17 miljoen mensen. Met zoveel mensen samen kunnen we het land niet besturen. Daarom doen de regering en het parlement dat voor ons. De regering bestaat uit de koning en de ministers. Het parlement bestaat uit de Eerste Kamer en de Tweede Kamer. Beide Kamers bemoeien zich met het maken van wetten. De Tweede Kamer heeft echter meer bevoegdheden dan de Eerste Kamer.

VERKIEZINGEN

Normaal gesproken worden om de vier jaar verkiezingen gehouden voor de mensen die in de Tweede Kamer zitten. Dat zijn er 150. Iedere Nederlander van achttien jaar en ouder mag stemmen. Bij verkiezingen stem je op een persoon die namens een politieke partij in de Kamer wil komen. Alle uitgebrachte stemmen worden bij elkaar opgeteld. Het aantal stemmen wordt gedeeld door 150. Een partij die ongeveer 10 procent van de stemmen heeft gehaald krijgt dus ook ongeveer 10 procent van het aantal plaatsen in de Tweede Kamer.

FRACTIES

Alle Kamerleden van dezelfde politieke partij bij elkaar noemen we een fractie. Sommige fracties steunen de regering, andere niet. De bekendste persoon uit de fractie is de fractievoorzitter. De fractie-

voorzitters voeren meestal het woord over belangrijke onderwerpen. Daarom zie je ze vaak op televisie.

WAT DOET DE TWEDE KAMER?

De Tweede Kamer heeft twee belangrijke taken:

- ze maakt samen met de regering wetten;
- ze controleert of de regering haar werk goed doet.

WETTEN MAKEN

De Tweede Kamer maakt samen met de regering wetten. In een land moet er van alles worden geregeld. Telkens zijn er nieuwe wetten en regels nodig. Maar wetten maken is erg ingewikkeld, omdat verschillende groepen mensen vaak iets anders willen. Denk bijvoorbeeld aan de kwestie van de maximumsnelheid. Mensen die vaak op de weg zitten vinden het wellicht fijn als deze 130 kilometer per uur is. Maar mensen die last hebben van het lawaai en van schadelijke stoffen in de lucht vinden dat minder plezierig. En de overheid moet er voor zorgen dat de hoeveelheid stikstof in de lucht vermindert. Er zijn veel stappen nodig om een wet te maken.

Een minister maakt een voorstel: een wetsontwerp.

De regering (de ministers tezamen) bespreekt het voorstel en vraagt advies.

Het wetsontwerp gaat naar de Tweede Kamer.

De Tweede Kamer bespreekt het en kan het eventueel veranderen.

De Tweede Kamer stemt over het voorstel. Als een meerderheid voor is, is het aangenomen.

Het wetsontwerp gaat naar de Eerste Kamer.

De Eerste Kamer bespreekt het, maar kan het niet veranderen.

De Eerste Kamer stemt over het voorstel. Als een meerderheid voor is, is het aangenomen.

Het wetsontwerp gaat naar de koning, die een handtekening plaatst.

Het wetsvoorstel gaat naar de minister die het heeft gemaakt voor een handtekening.

De tekst van het voorstel wordt bekendgemaakt op een website.

Het wetsontwerp is nu een wet geworden.

Iedereen moet zich nu aan de wet houden. Denk maar eens aan de wet die bepaalt dat je een verzekering moet afsluiten voor ziektekosten. Of aan de wet die bepaalt dat je een helm moet dragen als je op een scooter rijdt.

DE REGERING CONTROLEREN

De regering moet ervoor zorgen dat de wetten ook goed worden uitgevoerd. Het is de taak van de Tweede Kamer om dat te controleren. De leden van de Tweede Kamer kunnen dat op verschillende manieren doen.

- Ze kunnen een minister om tekst en uitleg vragen over de uitvoering van een wet of over een bepaalde maatregel. Dat kan schriftelijk, maar de Tweede Kamer kan ook een spoeddebat aanvragen. De minister moet dan naar de Kamer komen voor uitleg.
- Ze kunnen aan de minister vragen om iets te doen of juist niet te doen. Dat doen ze in een motie. De Kamer neemt elk jaar veel moties aan.
- Ze kunnen een commissie instellen die iets grondig gaat uitzoeken.
- Ze kunnen een minister afzetten als ze het niet met hem eens zijn. In het ergste geval kan de Tweede Kamer de hele regering naar huis sturen. De regering kan trouwens ook zelf ontslag nemen. In deze gevallen komen er nieuwe verkiezingen. Daarom zit er lang niet altijd vier jaar tussen de vorige en de nieuwe verkiezingen van de Tweede Kamer.

KAMERLID: EEN DRUKKE BAAN

Kamerleden hebben het erg druk. Ze moeten veel vergaderen, documenten lezen, mensen ontvangen, toespraken houden en nog veel meer. Vaak weten ze heel veel van een paar onderwerpen, zoals gezondheidszorg of huisvesting. Ze zijn specialisten op dat gebied. De specialisten van de verschillende partijen vergaderen met elkaar in commissies. Daar bespreken ze alles op hun gebied. Later in de Tweede Kamer hoeven ze er dan niet zo lang meer over te praten. Maar Kamerleden praten ook met allerlei andere mensen. Als hun

onderwerp huisvesting is, overleggen ze bijvoorbeeld met huurders en met eigenaren van huizen. Of een Kamerlid neemt handtekeningen in ontvangst van bijvoorbeeld boze verpleegkundigen die vinden dat ze te weinig verdienen. Soms zijn de Kamerleden niet in de gebouwen van de Tweede Kamer te vinden. Ze leggen bijvoorbeeld een werkbezoek af in een groot bedrijf. Of ze houden een toespraak voor een afdeling van hun partij. De meeste Kamerleden hebben nauwelijks tijd voor een privé-leven. Ook 's avonds en in het weekeinde zijn ze vaak op pad.

DE VERGADERZAAL

De gebouwen van de Tweede Kamer zijn te vinden in Den Haag, naast het Binnenhof. De grote vergaderzaal is een halfronde zaal met 150 blauwe stoelen (zetels) voor de Kamerleden. Vanuit de zaal gezien zit de voorzitter van de Tweede Kamer links, rechts is een vak voor de ministers. Verslaggevers voor kranten, radio en televisie hebben een plaats op de tribune, boven in de zaal. Ook bezoekers kunnen daar de vergaderingen volgen, want ze zijn openbaar.

De Tweede Kamer vergadert drie dagen per week in deze grote zaal: op dinsdag, woensdag en donderdag. Op dinsdagmiddag moeten de Kamerleden stemmen,

dan is het druk. Op de andere dagen is het veel rustiger. Dat komt omdat er heel veel vergaderingen tegelijkertijd plaatsvinden.

WAT DOET DE EERSTE KAMER?

De Eerste Kamer beoordeelt wetten die al door de Tweede Kamer zijn aangenomen. De leden van de Eerste Kamer kunnen die wetten alleen goedkeuren of afkeuren. Ze mogen er niets aan veranderen. Dat mag alleen de Tweede Kamer. In de Eerste Kamer zitten 75 mensen. We kiezen ze niet rechtstreeks. Ze worden namelijk gekozen door de leden van de Provinciale Staten. Dat zijn de parlementen van de twaalf provincies. Die kiezen we wel rechtstreeks.

De leden van de Eerste Kamer komen alleen op dinsdag bij elkaar. De rest van de week hebben zij een andere baan.

DE MINISTERS

De ministers regeren. Er zijn niet altijd evenveel ministers. Vaak tussen de twaalf en de zestien. Zij komen elke vrijdag bij elkaar om te overleggen en om besluiten te nemen. De voorzitter van de vergaderingen is de minister-president. Soms heeft een minister heel veel werk. Een deel daarvan wordt dan overgenomen door een staatssecretaris, een soort hulpminister. Ministers en staatssecretarissen samen noemen we het kabinet. Deze mensen zitten dus niet in de Tweede Kamer.

Een minister heeft een eigen taak en een eigen kantoor met ambtenaren. Zo'n kantoor heet een ministerie. Zo hebben

we bijvoorbeeld een ministerie van Financiën, een ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en een ministerie van Buitenlandse Zaken. Op een ministerie werken ambtenaren. Zij helpen de minister met plannen maken, vragen beantwoorden en wetten voorbereiden.

HET STAATSHOOFD

Nederland is een koninkrijk. Dat betekent dat het staatshoofd een koning is. Zoals gezegd bestaat de regering uit de koning en de ministers. Maar het staatshoofd zit nooit bij de vergaderingen van de ministers. De koning neemt ook geen besluiten over wetten. Hij zet alleen een handtekening onder de wet als deze is aangenomen. Wel praat het staatshoofd geregeld met de minister-president over de plannen van de regering.

BEGRIPPEN

Ambtenaar werknemer in dienst van de overheid.

Commissie groepje deskundige Kamerleden uit alle partijen. Zij bespreken alles op een bepaald gebied, bijvoorbeeld onderwijs.

Eerste Kamer gezelschap van 75 mensen, die ja of nee zeggen tegen wetsontwerpen die al door de Tweede Kamer zijn aangenomen.

Fractie alle Kamerleden van een partij.

Fractievoorzitter belangrijkste persoon uit de fractie.

Kabinet ministers en staatssecretarissen samen.

Minister lid van de regering.

Ministerie kantoor van een minister.

Motie uitspraak van de Tweede Kamer, vaak een verzoek aan de regering.

Parlement de Eerste Kamer en de Tweede Kamer.

Politieke partij groep mensen met ongeveer dezelfde ideeën over allerlei politieke onderwerpen.

Regering de koning en de ministers.

Spoeddebat ingelaste vergadering. De Tweede Kamer kan dit aanvragen als ze het niet eens is met een besluit van de minister.

Staatssecretaris een soort hulpminister.

Tweede Kamer gezelschap van 150 mensen. Zij controleren de regering en maken samen met de regering wetten.

Wetsontwerp voorstel voor een nieuwe regeling of voor verandering van een wet die al bestaat.

Tekst

ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat

Vormgeving

Puntspatie [bno], Amsterdam

Druk

Wilco, Amersfoort

Fotografie

BZK (p. 3), Bob Karhof (p.6), Nationale Beeldbank (p. 7 links), Bart van Vliet (p. 1, 2, 5, 7)

ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en Europa.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag

(070) 757 02 00
info@prodemos.nl
www.prodemos.nl

November 2020